

MEMO 98, Štefana Králik 1/A, 841 08, Bratislava
ivang@memo98.sk, kuzel@memo98.sk
Nadácia Zastavme korupciu, Staré Grunty 18, 841 04 Bratislava
petkova@zastavmekorupciu.sk
Transparency International Slovensko, Bajkalská 25, 827 18 Bratislava
pisko@transparency.sk

Štátna komisia pre voľby a pre kontrolu financovania politických strán

Drieňová 22

826 86 Bratislava 29

statnakomisija@minv.sk

Vec:

Preskúmanie obsahu podnetov mimovládnych organizácií a žiadosť o stanovisko

1. V apríli podali mimovládne organizácie MEMO 98, Transparency International Slovensko (obe dňa 5.4.2024) a Nadácia Zastavme korupciu (dňa 8.4.2024) na Ministerstvo vnútra SR (MEMO 98) a na Okresný úrad Bratislava v zmysle zákona č. 181/2014 Z.z. o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona č. 85/2005 Z.z. politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon") podnet pre podozrenie zo spáchania priestupku, z ktorého bol podozrivý Matúš Šutaj Eštok, súčasný minister vnútra SR. MEMO 98 podalo tento podnet zároveň aj na Štátnu komisiu pre voľby a na kontrolu financovania politických strán (ďalej len „ŠKV“).
2. V podnetoch bolo uvedené, že z verejne dostupných zdrojov (Media Library, knižnica reklám na Facebooku a Instagrame), ktoré organizácie MEMO 98, Nadácia Zastavme korupciu a Transparency International Slovensko (ďalej ako „organizácie“) získali, vyplýva, že Matúš Šutaj Eštok si na sociálnych sieťach spoločnosti Meta (Facebook, Instagram) pred druhým kolom prezidentských volieb objednal celkovo 23 platených príspevkov (reklám), išlo o 4 typy videí:
 - *Prezident musí skutočne slúžiť ľuďom* (3 reklamy)
 - *Mentalita SaS, Šimečku a Korčoka je škodiť Slovensku* (3 reklamy)
 - *Korčok bude z paláca pracovať na páde tejto vlády* (3 reklamy)
 - *Dôležitý odkaz pre kandidáta vojny - Ivana Korčoka* (14 reklám)

Tieto reklamy boli zverejnené v období od 24.3. do 4.4.2024, a celkovo boli pre používateľov Facebooku a Instagramu zobrazené minimálne 819.000 krát (maximálne 980.000 krát). Reklama bola cielená na konkrétne skupiny užívateľov týchto sociálnych sietí a Matúš Šutaj Eštok za túto inzerciu - zverejnenie 23 platených reklám - zaplatil v rozmedzí od 1.275,- do 1.893,- eur. V adresári jeho

reklám Facebook ([Meta Library, Matúš Šutaj Eštok](#)), ktoré boli uverejnené na sociálnych sieťach spoločnosti Meta a ani v samotných videách nie je uvedený žiadny iný objednávateľ týchto videí (teda kandidát na prezidenta SR Peter Pellegrini, prípadne strana HLAS-sd). Všetky uvedené reklamné príspevky, ku ktorým smerovali naše podnety boli zverejnené pred 2. kolom volieb prezidenta SR v roku 2024, teda v čase volebnej kampane.

Okrem toho však Matúš Šutaj Eštok zo svojich oficiálnych účtov na sieti Facebook a Instagram sponzoroval reklamy aj pred prvým kolom prezidentských volieb - v období 3.-18.3.2024 zverejnil 15 platených príspevkov (reklám), 5 rôznych typov:

- *Vždy servilný a poslušný Ivan Korčok*
- *Korčok hovorí o Pellegrinim, Pellegrini hovorí o Slovensku*
- *Pán Korčok nebudte zbabelec, pustite celé video Petra Pellegriniho*
- *My s nelegálnou migráciou bojujeme, pán Korčok*
- *Sloboda pre médiá - ale len pre tie moje*

Tieto reklamy boli pre používateľov Facebooku a Instagramu zobrazené minimálne 420.000 krát (maximálne takmer 500.000 krát). Matúš Šutaj Eštok za túto inzerciu - zverejnenie 15 platených reklám - zaplatil v rozmedzí od 700 ,- do 1.195,- eur.

3. Z analýzy týchto príspevkov (reklám) vyplýva, že ide o propagáciu volebnej kampane, ktorá negatívne ovplyvňuje jedného z kandidátov na prezidenta SR, a to Ivana Korčoka. Matúš Šutaj Eštok vo videách prezentuje Ivana Korčoka, t.j. kandidáta na prezidenta SR, medzi inými ako človeka vojny.
4. Podľa § 2 ods. 1 zákona, volebná kampaň na účely tohto zákona je akákoľvek činnosť politickej strany, politického hnutia, koalície politických strán a politických hnutí a kandidátov, za ktorú sa obvykle platí úhrada, smerujúca k propagácii ich činnosti, cieľov a programu za účelom získania funkcie volenej podľa osobitného predpisu. Rozumie sa tým činnosť v prospech aj v neprospech subjektov podľa prvej vety.
5. Podľa § 2 ods. 2 zákona, volebná kampaň začína dňom uverejnenia rozhodnutia o vyhlásení volieb v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „vyhlásenie volieb“) a končí 48 hodín pred dňom konania volieb.
6. Podľa § 2 ods. 3 zákona, činnosť iných subjektov ako ustanovených v odseku 1 na podporu alebo v neprospech politických strán, koalícií politických strán a kandidátov sa v čase ustanovenom na volebnú kampaň zakazuje.

7. Podľa § 20 ods. 1 písm. b) zákona, priestupku sa dopustí ten, kto poruší zákaz podľa § 2 ods. 3. Podľa § 20 ods. 2 písm. a) zákona, Okresný úrad uloží za priestupok podľa odseku 1 písm. a) alebo b) pokutu od 300 eur do 30 000 eur.
8. V danom prípade sme boli toho názoru, že tretia strana, teda Matúš Šutaj Eštok vykonával volebnú kampaň v neprospech jedného z kandidátov na prezidenta SR, a to Ivana Korčoka, v čase volebnej kampane. Keďže Matúš Šutaj Eštok nebol oprávneným subjektom, v zmysle definície § 2 ods. 1 zákona, jeho vykonávanie kampane tak bolo v rozpore s § 2 ods. 3 zákona, ktorý činnosť iných subjektov explicitne zakazuje. Existuje tu tak podozrenie zo spáchania priestupku.
9. **Okresný úrad Bratislava rozhodnutím o uvedených podnetoch (boli spojené do jedného konania) rozhodol dňa 28.8.2024 rozhodnutím sp. značka č.: OU-BA-OVVS2-2024/382036, Pr. 669/24-KM tak, že podľa § 76 ods. 1 písm. a) zákona o priestupkoch, konanie zastavil, nakoľko skutok, o ktorom sa koná, nie je priestupkom.**
10. K otázke možnosti vedenia kampane prostredníctvom platených príspevkov na sociálnych sieťach tretími osobami zaujalo Ministerstvo vnútra SR výkladové stanovisko naposledy pri voľbách do Národnej rady SR v roku 2023. Toto usmernenie (*Informácie k vedeniu volebnej kampane politickou stranou a politickým hnutím vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky v roku 2023*) je dostupné na webovom sídle Ministerstva vnútra na adrese: https://www.minv.sk/?nr23_infokampan

Keďže zákonná dikcia pri voľbách do Národnej rady SR a voľbe prezidenta Slovenskej republiky je v predmetnej otázke identická, je možné predmetné závery aplikovať analogicky. V zmysle uvedeného usmernenia platí, že: “Bod 3.: *Vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky sú subjektmi oprávnenými viesť volebnú kampaň iba kandidujúce politické strany. Fyzické osoby sa v prípade neoprávneného vedenia volebnej kampane dopúšťajú priestupku a fyzické osoby – podnikatelia a právnické osoby správneho deliktu.*”

Ministerstvo na rovnakom mieste akcentuje skutočnosť, že platený status na sociálnej sieti je potrebné považovať za vedenie volebnej kampane: “Bod 35: *Bezplatné statusy na sociálnej sieti sa za volebnú kampaň nepovažujú. Avšak status zverejnený za odplatu (sponzorovaný príspevok) je volebnou kampaňou*”.
11. Správny orgán uvádza, že k spáchaniu priestupku nedošlo, nakoľko zo strany obvineného neprišlo k aktívnemu propagovaniu kandidáta alebo ku konaniu vedenému v neprospech kandidáta, teda aktívnemu ovplyvňovaniu a formovaniu názorov voliča vo voľbách prezidenta SR 2024.

Toto tvrdenie je podľa nášho názoru v príkrom rozpore so skutočnosťou a s dôkazmi, ktoré sme predložili správne orgánu. Rozhodnutie správneho orgánu vychádza z nesprávneho posúdenia veci.

Správny orgán, konanie Matúš Šutaj Eštoka, ktorý vo videách prezentuje Ivana Korčoka, t.j. kandidáta na prezidenta SR, ako človeka vojny, (išlo o platenú inzerciu s dosahom viac ako 800.000 zobrazení), nepovažuje za konanie vedené v neprospech kandidáta, ktoré je spôsobilé aktívne ovplyvniť a formovať názor voliča vo voľbách prezidenta SR 2024. Nešlo pritom len o "kandidáta vojny", ale aj ďalšie silné politické tvrdenia s potenciálom negatívne vplyvať na možných voličov.

Napríklad, z plateného príspevku, i.k. 1544206949491682, ktorý minister platil v dňoch 24.3 až 27.3 2024 vyplýva, že „Ivan Korčok na bilbordoch hovorí, že bude slúžiť ľuďom a nie politikom. Ale on slúžil iba politikom: - Mečiarovi, - Dzurindovi, - Ficovi, - Pellegrinimu, - Matovičovi. Prosím vás, kedy konal tak rázne, ako nám to teraz sľubuje? Kedy sa ozval, že ho bolo počuť? Po únose Kováča? Po vražde Remiáša? Pri privatizácii zlatých sliepok slovenskej ekonomiky? Po vražde Kuciaka? Pri pandemickej katastrofe? Vždy len tíško sedel a zaujímal sa iba o seba! To je pravá tvár Ivana Korčoka.“

Rovnako nie je možné súhlasiť s názorom správneho orgánu, že v danej veci obvinený nevystupoval aktívne. Sme toho názoru, že zo strany obvineného išlo o cieľavedomú a premyslenú činnosť, aktívnu, za ktorú zaplatil len preto, aby mala dosah na čo najviac užívateľov.

Navyše, je nevyhnutné vziať do úvahy nielen závažnosť konania a veľkosť osloveného publika (pre kontext je nevyhnutné uviesť, že možný dosah platených príspevkov bol viac ako 800.000 zobrazení pre používateľov sociálnych sietí Mety, konečný rozdiel medzi novozvoleným prezidentom Petrom Pellegrinim a Ivanom Korčokom bol 165.000 hlasov), ale aj skutočnosť, že konania sa dopustil minister vnútra, teda osoba, ktorá stojí na čele presne toho ústredného orgánu štátnej správy, ktorý má dohliadať na spravodlivosť a férový priebeh volebného procesu v Slovenskej republike.

Predkladatelia podnetu si zároveň dovoľujú poukázať na nezrovnalosti v informovaní o objednávateľovi predmetnej reklamy na sociálnych sieťach. Na základe verejne dostupných informácií financoval platené príspevky sám Minister, a teda na financovanie uvedeného sponzorovaného príspevku nebol použitý osobitný účet kandidáta v prezidentských voľbách. Tieto skutočnosti sú však v rozpore so stanoviskom ministra vnútra, podľa ktorého za reklamu neplatil on, ale strana HLAS-SD. Tieto tvrdenia považujeme za nepreukázané a pôsobiace účelovo v snahe o vyhnutie sa osobnej zodpovednosti za porušenie zákona.

12. Správny orgán vo svojom rozhodnutí argumentuje, že 3 zo 4 namietaných platených príspevkov sú vlastne len streamovaním, len odvysielaním už zverejneného záznamu diskusnej relácie s účasťou ministra. Áno, tento záver by bolo možné si osvojiť, ale len do momentu, pokiaľ sa daný záznam nestal plateným príspevkom (reklamou). Momentom zaplatenia majiteľ účtu jednoznačne preukazuje záujem, aby sa takto finančne podporený obsah dostal k čo najširšiemu publiku (viď bod 11). A zároveň, týmto momentom sa takýto obsah stáva kampaňou (viď bod 10).
13. Správny orgán svoje odôvodnenie rozhodnutia, okrem iného, opiera aj o uznesenia Ústavného súdu SR z 18.2.2015 sp. zn. PL. ÚS 25/2015 a z 25.2.2015 sp.zn. PL. ÚS 62/2014, podľa ktorých z povahy sociálnej siete Facebook ako rozsiahleho komunikačného webového systému vyplýva, že túto sociálnu sieť nemožno považovať za hromadný informačný prostriedok.

Uvedené závery správneho orgánu považujeme za nesprávne, nakoľko rozhodnutia Ústavného súdu SR sa nedajú aplikovať na prejednávanú vec.

Predovšetkým, uznesenia Ústavného súdu SR sa týkali právneho stavu platného v prvej polovici roku 2015, z vtedy platného § 30 ods. 11 zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí, Ten uvádzal, že počas volebného moratória je volebná kampaň zakázaná (len) v rozhlasovom a televíznom vysielaní a v ďalších hromadných informačných prostriedkoch.

Na margo tohto ustanovenia, Ústavný súd SR (ÚS) uviedol, že sociálnu sieť Facebook ako rozsiahly komunikačný webový systém, ktorý je primárne prostriedkom sociálnej komunikácie, a nie prostriedkom pravidelného informovania verejnosti, nie je možné považovať za hromadný informačný prostriedok, na ktorý by sa vzťahoval zákaz ustanovený v § 30 ods. 11.

Spomínaná právna úprava je však už prekonaná, vzhľadom na skutočnosť že momentálne platná úprava volebného zákonodarstva (teda predovšetkým zákon č. 181/2014 Z.z. o volebnej kampani, v platnosti od 1.7.2015) žiadne podobné vymedzenie médií neuvádza. Nakoniec už samotný ÚS vo svojom uznesení z 18.2.2015 sp. zn. PL. ÚS 25/2015 konštatoval, že „v súčasnosti slovenský právny poriadok pojem „hromadný informačný prostriedok“ nijako nedefinuje. V minulosti bol tento pojem definovaný v zákone č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch v znení neskorších predpisov“. Pojem však zanikol prijatím zákona č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve z 9. apríla 2008.

Po druhé, na vyjasnenie, je nutné spomenúť, že naše podnety nesmerovali voči aktivite ministra Šutaja Eštoka počas volebného moratória - ako tomu bolo pri sťažnostiach na ÚS, o uznesenia vydané v tejto súvislosti sa pri svojom rozhodnutí opieral správny orgán. A v prípade volebnej kampane (teda obdobia pred moratóriom) už spomínaný zákon č. 346/1990 Zb. v § 30 ods. 1 hovorí, že volebná je činnosť definovaných subjektov prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Uvedené uznesenia Ústavného súdu tak nie sú aplikovateľné na prejednávaný prípad.

14. Nakoľko v danej veci organizácie neboli účastníkom konania, týmto dňa 11. októbra 2024 podali podnet na Generálnu prokuratúru, aby v danej veci preskúmala zákonnosť a postup orgánu verejnej moci v zmysle § 21 zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov.
15. Organizácie podali podnet o možnom porušení zákona zo strany ministra Šutaja Eštoka aj na samotnú ŠKV, dovoľíme si preto ju týmto podaním informovať o priebehu podnetu a rozhodnutia správneho orgánu. Zároveň týmto žiadame ŠKV o zaujatie stanoviska v zmysle jej kompetencií definovaných zákonom č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva, kde podľa §16 ods. 1 písm. e) „kontroluje financovanie a vedenie volebnej kampane“.

V prílohe zasielame rozhodnutie Okresného úradu Bratislava zo dňa 28.8.2024, ktoré jednej z organizácii podávajúcich podnet doručil Okresný úrad Bratislava.

O výsledku rokovania a prijatom stanovisku Vás žiadame informovať mailom na mailové adresy:

ivang@memo98.sk

petkova@zastavmekorupciu.sk,

pisko@transparency.sk.

S úctou

V Bratislave, 17. októbra 2024

Ivan Godársky, MEMO 98

Zuzana Petková, Nadácia Zastavme korupciu

Michal Piško, Transparency International Slovensko